

Irodalmi levelek nyomában

Forgách Kinga – 2018.01.08.

„Olvasd el szigorú szemekkel cikkemet” – Konfliktusok és kompromisszumok a Nyugaton: Hogyan szerkesztette Babits Mihály és Gellért Oszkár a legendás folyóiratot?

Megjelent *Babits Mihály* és *Gellért Oszkár* dokumentumokkal kiegészített Nyugat-levelezése az 1929 és 1941 közötti időszakból. A *Petőfi Irodalmi Múzeumban* tartott bemutatón a minap elhangzott: az olvasók megismerhetik, hogy miként szerkesztette a két irodalmár a lapot, hogyan viszonyultak a harmadik vezetőhöz, Móriczhoz. A levéltári források segítségével pedig még a lap anyagi helyzetébe is belepillanthatunk.

Az 1908-as indulását követően a Nyugat folyóiratot számos jelentős szerkesztő gondozta, köztük Ignó, Osvát Ernő és Móricz Zsigmond. Babits Mihály és Gellért Oszkár megismerkedése is a lapnak köszönhető, hiszen a kezdetektől mindketten ott voltak a szerzők között (ahogy Ady, Kosztolányi, Hatvany vagy Karinthy is). Akkor még nem sejthették, hogy két évtizeddel később ők fogják átvenni a főszerkesztői feladatokat, s közös munkájuk fogja meghatározni a Nyugat harmadik nemzedékének, egyben a lap utolsó tizenkét évének arculatát.

Arról, hogy milyen volt ez az időszak, hogyan működött együtt a két szerkesztő, és mi alapján döntötték el, hogy milyen írásokat közölnek, izgalmas kötet jelent meg a Gondolat Kiadónál. A dokumentumokat és személyes levélváltásokat tartalmazó könyvet péntek este mutatták be a Petőfi Irodalmi Múzeumban, ahol az anyag két sajtó alá rendezőjével – Buda Attila és Pataky Adrienn irodalomtörténésszel – Kelevéz Ágnes Babits-kutató beszélgetett.

Az „...olvasd el szigorú szemekkel cikkemet” – Babits és Gellért Oszkár Nyugat-levelezése 1929–1941 című könyvről Pataky Adrienn elmondta: céljuk az volt, hogy a két szerző levelezésének azt a szeletét mutassák be, amely viszonylag folyama-

tos volt. Mint rámutatott, a harmincas évek második feléig szinte postafordultával üzent egymásnak a két szerkesztő, főleg a nyári hónapokban, amikor Babits a feleségével, Török Sophie-val Esztergomban lakott. Az irodalomtörténész azt is elárulta, hogy a levelek elsősorban szakmai jellegűek voltak, így betekintést engednek a Nyugat szerkesztésének folyamatába. Buda Attila hozzátette, a levelek mellett közöltek más levéltári forrásokat is, amelyek azért izgalmasak, mert rávilágítanak a Nyugat anyagi körülményeire, valamint a szerkesztők politikai helyzetére is.

Kelevéz Ágnes arról beszélt, hogy a témában érdemes két másik könyvet is elolvasni, amelyek jól kiegészítik ezeket az információkat. Az egyik Gellért Oszkár Egy író élete a Nyugat szerkesztőségében című kötete, a másik pedig a Móricz Zsigmond, a Nyugat szerkesztője című kiadvány. Buda Attila ennek kapcsán elmondta, valóban érdekes összevetni Gellért Oszkár önéletírását más dokumentumokkal, hiszen sok mindent elhallgatott, például azt, hogy az első világháború előtt a kormánypárti sajtóban volt újságíró. Arra is felhívta a figyelmet: Gelléltre egész életében jellemző volt, hogy a fennálló politikai hatalom mellé állt, az ötvenes években például – sok más íróhoz hasonlóan – Sztálin-ódákat is írt.

A folyóirat szerkesztési mechanizmusa kapcsán Pataky Adrienn elárulta, hogy Babits és Gellért közel sem voltak egyenrangúak, amikor döntésekről volt szó. Gellért Oszkár hatáskörébe szerinte inkább az anyagi döntések tartoztak, illetve a próza rovat szerkesztése, amellyel társa nemigen szeretett foglalkozni. Kelevéz Ágnes úgy vélte, kifejezetten izgalmas arról olvasni, hogyan osztotta fel egymás között a Nyugatot a három szerkesztő, Babits, Móricz és Gellért, illetve, hogy milyen konfliktusaik voltak. Az látszik a szerződésekből, hogy Móricz és Gellért Oszkár ki akarták játszani egymást a Nyugattól származó anyagi haszon reményében – fűzte hozzá Buda Attila, aki szerint a lap lejtmenetét a harmincas évektől Móricz üzletileg megalapozatlan döntései okozhatták.

Mint az irodalomtörténészek rávilágítottak, a három szerkesztő közti egyensúlyt nagyon nehéz volt fenntartani, s Gellért Oszkárnak ebben a felállásban elsősorban adminisztratív és közvetítő feladatai voltak. Buda Attila úgy vélte, nagy megkönnyebbülést jelenthetett, amikor Móricz 1933-ban elhagyta a Nyugatot, s ezt követően főleg Babits hozta meg a döntéseket. Pataky Adrienn hangsúlyozta, érdekesek a honoráriumlisták is, amelyekből kitűnik, hogy személyenként eltérően súlyozták a díjazás összegét, s figyelembe vettek szociális szempontokat is. Ahogy az is izgalmas, milyen bonyolult volt akkoriban nyomdába adni egy lapszámot, s a kis létszámú szerkesztőségnek mennyi feladatot kellett ellátnia. Kelevéz Ágnes hozzá-

tette, arról is jó olvasni, hogy mikor és hogyan született meg Babits egy-egy jelentős írása, például a Jónás könyve vagy az Elza pilóta. Buda Attila pedig kiemelte, bár sokan úgy tartják, hogy a Nyugat első korszaka volt a legjelentősebb, s a folyóirat elszűrte Ady halála után, ezekből a levelekből kitűnik, hogy a kevésbé ismert utolsó időszak – amelyet Babits szellemisége határozott meg – sem kevésbé fontos.

Forrás:

http://magyarhirlap.hu/cikk/107438/irodalmi_levelek_nyomaban

Válogatta: Fonyó Istvánné